

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Zdrowia

KZD.411.001.02.2021

Jacek Makowski
Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu
Opieki Zdrowotnej Sanatorium Uzdrowskiego
MSWiA „ORION”
ul. Warzełniana 1, 87-720 Ciechocinek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/21/001 – Udzielanie świadczeń zdrowotnych, zapewnienie czystości oraz żywienie w sanatoriach realizujących umowy na leczenie uzdrowskowe ze środków NFZ.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium Uzdrowskawe MSWiA „ORION” (zwane dalej: SPZOZ lub Sanatorium)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Makowski, Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Sanatorium Uzdrowskowego MSWiA „ORION” od 27 kwietnia 2019 r. do chwili obecnej.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Spełnianie przez sanatoria uzdrowskawe warunków lokalowych oraz dotyczących kwalifikacji personelu,2. udzielanie świadczeń zdrowotnych w sanatoriach uzdrowskowych,3. zapewnienie pacjentom wyżywienia adekwatnego do ich stanu zdrowia4. zapewnienie pacjentom higienicznych warunków pobytu w sanatoriach uzdrowskowych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 do 30 września 2021 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, a dotyczących okresu objętego kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Zdrowia
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Jarosław Odachowski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KZD/38/2021 z 20 października 2021 r.2. Agnieszka Mrozik, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KZD/39/2021 z 21 października 2021 r.

(akta kontroli str.1-4)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Sanatorium w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych, zapewnienia czystości oraz żywienia, realizowaną na podstawie umów na leczenie uzdrowskowe, zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia (NFZ).

UZASADNIENIE OCENY
OGÓLNEJ

Sanatorium spełniało wymagane przepisami prawa warunki lokalowe oraz dotyczące kwalifikacji personelu udzielającego świadczeń zdrowotnych. Pacjentom zapewniono higieniczne warunki pobytu.

NIK pozytywnie ocenia szeroki dostęp do urozmaiconych diet, a także możliwość ich zmiany. Wyżywienie było dobierane adekwatnie do stanu zdrowia pacjentów. Sprawowano skuteczny nadzór nad jakością i warunkami sanitarno-higienicznymi przygotowywanych i wydawanych posiłków, czego wyrazem był brak zaleceń pokontrolnych służb sanitarnych.

W latach 2019 – 2021, udział pacjentów korzystających ze świadczeń na podstawie umów na leczenie uzdrowskowe, zawartych z NFZ zmniejszał się w sezonach letnich (II i III kwartał roku). W tych okresach miał miejsce wzrost udziału pacjentów korzystających z odpłatnych form pobytu, w ich łącznej liczbie. Umowa zawarta z Funduszem dopuszczała takie postępowanie Sanatorium, którego powodem było dążenie do zwiększenia przychodów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Spełnianie przez sanatorium uzdrowskowe warunków lokalowych oraz dotyczących kwalifikacji personelu

Opis stanu
faktycznego

W latach 2020 –2021 r. (do 30 września), w Sanatorium prowadzono działalność w zakresie uzdrowskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych, uzdrowskowego leczenia szpitalnego dorosłych oraz uzdrowskowego leczenia ambulatoryjnego dorosłych i dzieci na podstawie umów zawartych z NFZ⁴. Udzielanie świadczeń było prowadzone w oparciu o oddział uzdrowskowo-szpitalny, oddział uzdrowskowo-sanatoryjny oraz zakład przyrodolecznicy i fizjoterapii.

Leczenie uzdrowskowe komercyjne było realizowane w ramach różnych ofert (pobyty lecznicze, klimatyczne, weekendowe, hotelowe, intensywne różniące się ceną i zakresem udzielanych zabiegów).

(akta kontroli str. 902-918)

Sanatorium dysponowało łącznie 324 łózkami, w tym 274 na oddziale uzdrowskowo-sanatoryjnym oraz 50 na oddziale uzdrowskowo- szpitalnym⁵. Na podstawie umowy zawartej z NFZ, w 2020 r., kierowano⁶ na uzdrowskowe leczenie szpitalne po 49 osób w każdym turnusie, zaś na uzdrowskowe leczenie sanatoryjne, od 230 osób (luty 2020 r.) do 162 osób (czerwiec-lipiec 2020 r.). W umowie z NFZ, zawartej

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Umowa nr 17-00-02340-20-02/02-20-08-02340-01 zawarta w dniu 5 grudnia 2019 r. z późniejszymi aneksami oraz umowa nr 02-20-08-02340-01 zawarta w dniu 17 września 2020 r. z późniejszymi aneksami

⁵ Zgodnie z zapisami księgi rejestrowej Nr księgi 000000018661, dane wg stanu na dzień 1 grudnia 2021 r.

⁶ Liczba skierowań, określona w umowie z NFZ była tożsama z liczbą łóżek.

na 2021 rok, ustalono taką samą liczbę przyjmowanych pacjentów w poszczególnych miesiącach roku.

(akta kontroli str. 902-903)

Pokoje, którymi dysponowało Sanatorium, były zróżnicowane pod względem standardu (zwykły i podwyższony). Składały się na nie: pokoje 1, 2, 3 osobowe, apartamenty 1 i 2 osobowe, pokoje typu studio, pokoje typu lux oraz pokoje przystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Najmniejszy udział pacjentów uzyskujących świadczenia uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego, na podstawie umowy z NFZ, przypadał w II i III kwartale 2019 r. i wynosił odpowiednio 67,4% oraz 66,2% osobodni. Podobną tendencję odnotowano w 2020 r. i 2021 r.⁷ (III kwartał 2020 r. 51,7%, zaś w III kwartale 2021 r. – 53,2 % osobodni). Dyrektor Sanatorium wyjaśnił, że: *„dysproporcje w obłożeniu łóżek pomiędzy kuracjuszami finansowanymi przez NFZ oraz kuracjuszami finansowanymi ze środków prywatnych w sezonach wysokich 2019 i 2020 roku (III kwartał) wynikają bezpośrednio z umów zawartych przez Kierownictwo Sanatorium z Narodowym Funduszem Zdrowia. Najwięcej skierowań zostało zakontraktowanych w sezonach niskich (I i IV kwartał), najmniej w sezonach wysokich (III kwartał). Przesłankę do kontraktowania mniejszej ilości skierowań w sezonach wysokich stanowi aspekt ekonomiczny, ponieważ sprzedaż pobytów komercyjnych w atrakcyjnych pod względem turystycznym miesiącach daje możliwość na pozyskanie środków finansowych celem utrzymania obiektu oraz niwelowania strat.”*

Z analizy kosztów opracowanej przez Sanatorium wynika, że w latach 2019-2021, koszt osobodnia w sanatoryjnym leczeniu uzdrowiskowym dla dorosłych był wyższy niż przychody uzyskiwane z tytułu realizacji umowy z NFZ oraz dopłat kuracjuszy.

W latach 2020 i 2021 (do 30 września) na sytuację finansową Sanatorium negatywny wpływ miało zwiększenie liczby pacjentów, którzy nie przyjechali na zaplanowaną kurację, finansowaną ze środków NFZ. W 2019 r. ich liczba wynosiła 167 osób, zaś w 2020 r. zwiększyła się do 317 osób; w 2021 r. było ich 311. Kwota utraczonych z tego tytułu przychodów wyniosła w 2019 r. 513,11 tys. zł, w 2020 r. 1 249,84 tys. zł, a w 2021 r. 964,59 tys. zł⁸.

(akta kontrol str. 896,919-929,1073-1076)

Sanatorium spełniało wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego⁹, a w szczególności dotyczące:

- położenia budynku, w którym znajdują się pokoje łóżkowe (samodzielny zespół budynków, położonych w strefie "A" ochrony uzdrowiskowej);
- pomieszczeń pielęgnacyjnych, w skład których wchodzi pokoje łóżkowe z dostępem do pomieszczenia higieniczno-sanitarne, gabinetu lekarskiego, punktu pielęgniarskiego, gabinetu zabiegowego;
- pomieszczeń ogólnych, na które składały się pokoje pracowników medycznych i administracyjnych, pomieszczenia higieniczno – sanitarne

⁷ Pominięto II i IV kwartał 2020 r. z uwagi na najsilniejszą epidemię COVID-19 w Polsce.

⁸ Do 30 września 2021 r.

⁹ § 2 pkt 1, 4-7, § 7 i § 14 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, Dz. U. z 2020 r., poz. 1838. W czasie prowadzonych czynności kontrolnych cały budynek, w którym znajdował się zakład przyrodolecznicy i fizykoterapii, był w trakcie remontu.

dla personelu oraz pomieszczenia do przechowywania środków czystości oraz preparatów myjąco – dezynfekujących.

(akta kontrol str. 1092-1147)

W latach 2020-2021 (do 30 września) w Sanatorium zatrudnionych było łącznie 16 lekarzy. Ich kwalifikacje były zgodne z wymaganiami NFZ (każdy z zatrudnionych w sanatorium lekarzy ukończył kurs balneologii lub specjalizację w dziedzinie balneologii).

W przypadku pozostałego, zatrudnionego personelu¹⁰, Sanatorium spełniało wymagania dotyczące liczby etatów, jak i kwalifikacji określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie ustalania minimalnych norm zatrudnienia pielęgniarek i położnych w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami¹¹ oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami¹².

(akta kontroli str. 941-947)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Sanatorium spełniało wymagane przepisami prawa warunki lokalowe oraz dotyczące kwalifikacji personelu. Liczba miejsc przeznaczonych dla pacjentów korzystających ze świadczeń udzielanych w ramach uzdrowskiego leczenia sanatoryjnego dla dorosłych, finansowanych ze środków NFZ, zmniejszała się w „sezonie wysokim” (koniec II i III kwartałów roku). W tym okresie zwiększał się udział pacjentów korzystających z odpłatnych form pobytu¹³. Taka praktyka wynikała z dążenia Sanatorium do zwiększenia przychodów i była akceptowana przez NFZ.

OBSZAR

2. Udzielanie świadczeń zdrowotnych w sanatoriach uzdrowskowych.

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z umowami zawartymi z NFZ na lata 2020 oraz 2021, profilem uzdrowskowym Sanatorium było udzielanie świadczeń leczenia uzdrowskiego w zakresie następujących chorób: osteoporoza, choroby kardiologiczne, choroby górnych dróg oddechowych, choroby reumatologiczne, otyłość.

W latach 2020-2021, działalność Sanatorium wynikająca z umów z NFZ, a także sprzedaż usług lecznictwa uzdrowskiego na rynku komercyjnym ulegała okresowemu wstrzymaniu ze względu na ustanowienie na terenie Sanatorium izolatorium¹⁴.

(akta kontroli str. 902-912)

Zabiegi dla pacjentów uzyskujących świadczenia na podstawie kontraktów z NFZ, w zakresie sanatoryjnego leczenia uzdrowskiego, były udzielane w godzinach

¹⁰ Pielęgniarki (15 etatów), fizjoterapeuci (33 etaty) oraz dietetyczki (3 etaty), pomoc zabiegowa (3 etaty) i salowe (17 etatów).

¹¹ Dz. U., poz. 1545.

¹² Dz. U. z 2011 r., Nr 151, poz. 896.

¹³ Zgodnie z umową zawartą przez Sanatorium z NFZ.

¹⁴ Na podstawie umowy o podwykonawstwo na sprawowanie opieki w izolatorium, zawartej z Regionalnym Szpitalem Specjalistycznym im. dr Władysława Biegańskiego w Grudziądzu. W pierwszym etapie epidemii COVID-19, izolatorium funkcjonowało od dnia 31 marca 2020 r. do 1 czerwca 2020 r. oraz od 8 października 2020 r. do 4 listopada 2020 r. Następnie od 5 listopada 2020 r. do 26 maja 2021 r.

od 7:00 do 14:35¹⁵. Zapewniona została całodobowa opieka pielęgniarska i prowadzono codzienny, wieczorny obchód pielęgniarski.

W Sanatorium nie jest prowadzony podział godzinowy dla pacjentów ze względu na typ pobytu. Pacjenci uzyskujący świadczenia w ramach kontraktów z NFZ i tzw. komercyjni, mają ustalone terminy zabiegów w tym samym czasie, z uwzględnieniem tur posiłkowych (posiłki są serwowane oddzielnie dla grup pacjenta NFZ i pacjenta komercyjnego). W czasie wykonywania zabiegów, pacjenci mieli możliwość konsultacji lekarza ze specjalizacją I stopnia w dziedzinie klinicznej tożsamej lub pokrewnej z kierunkiem leczniczym określonym w kontrakcie z NFZ.

(akta kontroli str. 948-971,1039-1040)

Wszyscy pacjenci¹⁶ otrzymali wymagane badania lekarskie: wstępne w pierwszej dobie po przyjęciu, kontrolne min. 2 razy trakcie pobytu oraz końcowe w ciągu 24 godzin przed wypisem. Ponadto każdy z pacjentów miał wykonane minimum 54 zabiegi w ciągu całego turnusu, z uwzględnieniem podziału na zabiegi bodźcowe (min. 2 rodzaje zabiegów w tym jeden z wykorzystaniem borowiny) i fizjoterapeutyczne (4 rodzaje lub więcej). Zabiegi były wykonywane średnio od 3 do 5 dziennie, a każdy z uczestników otrzymywał kartę zabiegów, w której był informowany o rodzaju, terminie wykonania zabiegu oraz zobowiązany do uzyskania potwierdzenia jego wykonania.

W 23 analizowanych przypadkach pierwszym wskazaniem były choroby z grupy chorób reumatologicznych (ICD10 – M15, M17, M19, M47), a w pozostałych siedmiu, choroby z grupy chorób kardiologicznych (ICD10 – I10, I11, I25), co było zgodne z profilem Sanatorium, określonym w kontraktach z NFZ.

Ponadto ustalono, że 40 pacjentów korzystających z zabiegów w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2021 r. nie wykorzystało zaplanowanych zabiegów, w tym jeden ze względu na skrócenie pobytu na własne życzenie oraz jeden ze względu na nieprzestrzeganie regulaminu pobytu w Sanatorium. Pozostali pacjenci niewykorzystali zaplanowanych zabiegów ze względów medycznych.

(akta kontroli str. 897,1041-1046)

W 2020 r., wśród 2970 pacjentów, największy odsetek tj. 23,33%, stanowili pacjenci w przedziale wiekowym 66-70 lat (465 osób finansowanych z NFZ z 693 ogółem w tej grupie) oraz pacjenci w wieku 71-75 lat, tj. 20,77% (430 osób finansowanych z NFZ z 617 ogółem w tej grupie). Najmniejszy udział dotyczył grupy wiekowej 18-30 lat, tj. 0,47% (5 osób finansowanych z NFZ, z 14 ogółem w tej grupie) oraz 31- 40 lat, tj. 0,64% (4 osoby finansowane z NFZ ze 19 ogółem w tej grupie).

Od 1 stycznia 2021 r. do 30 września 2021 roku na 1833 pacjentów, największy odsetek, tj. 23,46% stanowili pacjenci w przedziale wiekowym 71-75 lat (220 osób finansowanych z NFZ z 430 ogółem w tej grupie) oraz pacjenci w wieku 66-70 lat, tj. 22,31% (222 osób finansowanych z NFZ z 409 ogółem w tej grupie). Najmniejszy odnotowano wśród grupy wiekowej 31- 40 lat, tj. 1,64% (1 osoba finansowana z NFZ z 30 ogółem w tej grupie) oraz 18-30 lat, tj. 0,44% (1 osoba finansowana z NFZ z 8 ogółem w tej grupie).

(akta kontroli str. 1026-1031)

¹⁵ Tj. zabiegi fizykoterapii, kinezyterapii, hydroterapii, zabiegi z użyciem naturalnych surowców: borowina. Zabiegi z użyciem wanny w godzinach 7:00-16:30, zaś zabiegi z wykorzystaniem basenu 7:00-19:30.

¹⁶ Na podstawie analizy dokumentacji medycznej 30 pacjentów, spośród wszystkich 118 kuracjuszy turnusu 5-6 sierpnia 2020 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Świadczenia zdrowotne udzielane w Sanatorium były zgodne z zakresem i wymogami określonymi w umowach zawartych z NFZ. Pacjentom zapewniono, zgodnie z przepisami, dostęp do opieki lekarskiej, całodobową opiekę pielęgniarską oraz pakiet zabiegów, w liczbie i rodzaju adekwatnym do potrzeb.

3. Zapewnienie pacjentom żywienia adekwatnego do ich stanu zdrowia

Opis stanu
faktycznego

Pacjenci przebywający w Sanatorium, zarówno na podstawie skierowania z NFZ jak i tzw. pełnopłatni, otrzymywali żywienie adekwatne do potrzeb i stanu zdrowia. Menu posiłków było zatwierdzane przez zatrudnionego lekarza. Stan odżywienia pacjentów był oceniany prowadzony na bieżąco poprzez wizyty i badania lekarskie.

Proces przygotowywania posiłków, stan techniczny urządzeń, higienę produkcji oraz sposób ich dystrybucji, higienę i stan zdrowia personelu były kontrolowane zarówno przez służby zewnętrzne¹⁷ jak i wewnętrzne. W badanym okresie PPIS¹⁸ przeprowadził trzy kontrole. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Dokonywano również wewnętrznych kontroli, w wyniku których nakazano dokonanie drobnych napraw technicznych; stwierdzone nieprawidłowości nie miały bezpośredniego wpływu na jakość przygotowywanych posiłków.

(akta kontroli str. 226-227, 414-449)

W Sanatorium nie wprowadzono wewnętrznych regulacji dotyczących zasad żywienia, nie powołano także zespołu ds. żywienia – jego rolę pełnił kierownik działu żywienia – koordynator ds. żywienia. W badanym okresie nie wystąpiły przypadki niedożywienia, a także zatruc pokarmowych wśród pacjentów. Nie odnotowano faktu dożywiania pacjentów przez rodziny oraz ewentualnych zwrotów posiłków do kuchni. Jakość wydawanych posiłków podlegała kontroli przez dietetyków lub koordynatora ds. żywienia. Ponadto kucharz zmianowy sprawdzał temperatury wydawanych potraw i odnotowywał ten fakt w karcie monitoringu.

W Sanatorium, zatrudnionych było trzech dietetyków¹⁹. Zajmowali się oni głównie przygotowywaniem diet na zlecenie lekarza przyjmującego pacjenta i dokonywaniem zmian w trakcie jego pobytu, jeżeli była taka potrzeba. Każda dieta lub jej zmiana odnotowywana była w elektronicznej karcie pacjenta. Opracowywane przez dietetyków jadłospisy²⁰ powstawały w oparciu o system informatyczny, który obliczał wartości odżywcze²¹ i energetyczne przygotowywanych diet dla konkretnego pacjenta. Każdorazowe zmiany diet na zlecenie lekarza dokonywane były przez dietetyka po przeprowadzeniu wywiadu z pacjentem i odnotowywane w systemie informatycznym. Kontrolę nad wprowadzonymi dietami każdorazowo (codziennie) przeprowadzał lekarz. Ponadto dietetycy w czasie trwania turnusów sanatoryjnych udzielali pacjentom poradnictwa w zakresie stosowania diet.

¹⁷ Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny (PPIS).

¹⁸ W dniach 22 września 2020 r., 03 września 2021 r. oraz 28 września 2021 r.

¹⁹ Wykształcenie wyższe o specjalności dietetyk (1 osoba) oraz dietetyk zdrowia publicznego (2 osoby).

²⁰ W oparciu o założenia racjonalnego odżywiania w przypadku diety podstawowej oraz zgodnie z zaleceniami w danej jednostce chorobowej w przypadku diet specjalistycznych.

²¹ W tym: białka, węglowodany, tłuszcze, błonnik, cholesterol itp.

W okresie od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2021 r. zatrudnionych było w Sanatorium, w części dotyczącej żywienia, łącznie 40 osób²². Według stanu na dzień 30 września 2021 r. w poszczególnych kategoriach zatrudnieni byli: koordynator ds. żywienia (jedna osoba), dietetycy (trzy osoby), magazynier (jedna osoba), kucharze (10 osób), kelnerki (11 osób) – łącznie 26 osób. Każda z zatrudnionych osób spełniała wymogi kwalifikacyjne określone na danym stanowisku.

(akta kontroli str. 226-227, 343-392)

Analiza 14 całodziennych jadłospisów²³ wykazała, że w ww. okresie, w kolejno po sobie następujących 14 dniach, serwowano m.in. pięć rodzajów zup mlecznych, wędliny w asortymencie, świeże warzywa, urozmaicony nabiał i pieczywo (śniadania); 12 rodzajów zup i 12 rodzajów dań drugich, zróżnicowane dodatki, surówki w asortymencie, owoce, napoje i soki owocowe, ciasta (obiady) oraz wędliny w asortymencie, sałatki (7 rodzajów), dania gorące, dodatki warzywne (kolacje). W żadnym przypadku dania nie powtórzyły się w kolejnych dniach. Kaloryczność całodziennych posiłków wynosiła średnio 3 081,5 kcal²⁴. Tylko dwa razy (obiad i kolacja) serwowana była ryba lub jej przetwory. Koordynator żywienia wyjaśniła, że „mała ilość asortymentu ryb w tym okresie spowodowana była wysokimi temperaturami, co skutkowało wycofaniem ryb wędzonych, śledzi i sałatek rybnych”.

(akta kontroli str. 272-342)

W Sanatorium stosowano badanie satysfakcji pacjentów z oferowanego wyżywienia. Żadna z ankietowanych osób nie wystawiła oceny niedostatecznej, natomiast ocenę bardzo dobrą – 50% ankietowanych, a dobrą – 44,7%. W badanym okresie zarejestrowano sześć skarg²⁵, przy czym cztery dotyczyły bezpośrednio posiłków²⁶, m.in. zakwestionowano zbyt dużą ilość wędlin (zwiększono liczbę past i nabiału), zgłoszono niewłaściwą temperaturę posiłków (wynikała z prowadzonego remontu i tym samym wydłużonej drogi dostarczania potraw), zwrócono uwagę na smak ziemniaków (zmieniono gatunek dostarczanego surowca) oraz zakwestionowano ilość owoców w menu (do jadłospisu wprowadzono zwiększony asortyment owoców sezonowych). Do Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ nie wpłynęły skargi w tym zakresie.

Zasady żywienia opierały się na opracowanych i wprowadzonych systemach GMP²⁷ oraz GHP²⁸, a także procedurach HACCP²⁹, na które Sanatorium uzyskało certyfikat w 2009 r. Procedury te były na bieżąco analizowane i aktualizowane, a pracownicy zostali przeszkoleni w tym zakresie. Serwis sprzętu był zlecany firmie zewnętrznej i przeprowadzany raz w kwartale.

²² Według stanu na dzień 30 września 2021 r. – 27 osób

²³ Dieta ogólna z okresu od 19 lipca do 1 sierpnia 2021 r.

²⁴ Wyczerpania przy zastosowaniu programu komputerowego, na którym opiera się opracowywanie jadłospisów i szacunkowych wartościach kalorycznych i wartościach odżywczych.

²⁵ W 2020 r. sześć, w 2021 r. – żadnej.

²⁶ Jedna dotyczyła zbyt wysokiego hałasu ekipy remontowej w pomieszczeniach przylegających do stołówki – ograniczono prace w trakcie wydawania posiłków, jedna zaś zużytego kubka na napoje (porzuty – dokonano przeglądu zastawy stołowej i wycofano nieestetyczne bądź posiadające cechy nadmiernego zużycia).

²⁷ ang. Good Manufacturing Practice – dobra praktyka produkcyjna.

²⁸ ang. Good Hygienic Practice – dobra praktyka higieniczna.

²⁹ ang. Hazard Analysis and Critical Control Points – postępowanie mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności i żywienia.

Wszyscy pracownicy³⁰ zatrudnieni w dziale żywienia posiadali stosowne zaświadczenia lekarskie dopuszczające ich do kontaktu z żywnością. W Sanatorium samodzielnie przygotowywano wszystkie posiłki.

Stawka żywieniowa³¹ dla pacjentów skierowanych w ramach kontraktu z NFZ wyniosła 11,00 zł, a w przypadku pacjentów komercyjnych – 25,00 zł i nie ulegała zmianom w badanym okresie.

(akta kontroli str. 229-264, 265-271, 343, 393-413)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia szeroki dostęp do urozmaiconych diet, możliwość ich zmiany, adekwatność do stanu zdrowia pacjentów.

4. Zapewnienie pacjentom higienicznych warunków pobytu w sanatorium uzdrowskowym

Opis stanu
faktycznego

W Sanatorium wdrożono Księgę procedur i instrukcji higieniczno-sanitarnych³². Ponadto opracowano i wdrożono instrukcje dotyczące m.in. postępowania z odpadami, bielizną sanatoryjną, sprzętem oraz regulujące kwestie mycia i dezynfekcji skóry, powierzchni narzędzi, naczyń, sztućców, lodówek, a także higieny osobistej pracowników. Procedury określały także sposób postępowania w przypadku skażenia powierzchni oraz zranienia ostrymi przedmiotami. Osobą odpowiedzialną za nadzór nad przestrzeganiem tych procedur była przełożona pielęgniarek.

Każda osoba zatrudniona w Sanatorium została przeszkolona w zakresie procedur związanych z zapewnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, zależnie od wykonywanych zadań. Przykładowo: w 2020 r. przeszkolono personel medyczny i sprzątający w ramach ośmiu tematów, w których uczestniczyło łącznie 196 osób. W 2021 r. przeprowadzono siedem takich szkoleń, w których uczestniczyło 140 osób³³. Ustalono także osoby odpowiedzialne za wdrożenie oraz nadzór nad przestrzeganiem procedur.

W związku z epidemią i zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego, każdy pracownik został zobowiązany do zgłaszania podejrzenia zakażenia. Wprowadzono rejestr obowiązkowych testów na obecność koronawirusa. W przypadku rejestracji nowoprzybytych pacjentów (lub w trakcie pobytu, jeżeli zachodziło takie podejrzenie) przeprowadzane były wywiady epidemiologiczne oraz ankiety dotyczące zakażenia SARS-CoV-2.

(akta kontroli str. 514-516, 575-624, 841-846)

Sprzątanie pomieszczeń, czyszczenie urządzeń, mebli itp. odbywało się każdorazowo po zakończeniu turnusu. Tzw. bieżące utrzymanie czystości

³⁰ Badaniu poddano 100% zatrudnionych w bloku żywienia

³¹ Tzw. „wsad do kotła”.

³² Obowiązuje od 2015 r. Określała ona zasady dotyczące mycia i dezynfekcji wszelkich pomieszczeń, w tym udostępnianych pacjentom (mieszkalne) w trakcie pobytu, ogólnodostępnych, specjalnych, jak i pomocniczych.

³³ Zakres szkoleń obejmował m.in. zagrożenia spowodowane koronawirusem, w tym zapobieganie i leczenie, zasady działania izolatorium w Sanatorium, stosowanie środków ochrony osobistej, procedury postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie koronawirusem, metody dezynfekcji obszaru izolatorium, zasady, postępowanie i zagrożenia związane ze szczepieniami, dezynfekcja sprzętu i stosowanie środków do tego przeznaczonych, zasady postępowania w przypadku stwierdzenia nowych odmian koronawirusa i zasady zapobiegania, profilaktyka i diagnostyka zakażeń wirusem grypy.

wykonywane było co 2-3 dni lub według zapotrzebowania i/lub zgłoszenia przez pacjentów.

W kwestii utrzymania czystości zarejestrowano w badanym okresie łącznie sześć skarg, przy czym dwie z nich uznano jako zasadne – dotyczyły one m.in. standardów wyposażenia i czystości (dokonano niezbędnych działań likwidujących nieprawidłowości), stanu ręczników (zniszczone zostały wymienione) oraz zakwestionowano stan techniczny pokoju – dokonano zmiany pomieszczenia, a te zgłoszono do remontu³⁴. Stan czystości był także przedmiotem kontroli zewnętrznych (przeprowadzono trzy kontrole)³⁵, w wyniku których nie stwierdzono nieprawidłowości. Do Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ nie wpłynęły skargi w tym zakresie.

(akta kontroli str. 550-574, 624, 846-873)

W ramach działań wewnętrznych opracowano i wdrożono Program zapobiegania zakażeniom zakładowym, w którym będą sukcesywnie uczestniczyć pracownicy Sanatorium. Powołano także Zespół ds. kontroli zakażeń zakładowych, którego zadaniem był m.in. nadzór nad przestrzeganiem procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami, prowadzenie działań zapobiegających wystąpieniu tych zakażeń. Sukcesywnie przeprowadzane były także kontrole wewnętrzne obejmujące m.in. ocenę stanu higieniczno-sanitarnego poszczególnych pomieszczeń, zarówno mieszkalnych jak i gabinetów i dyżurek, pomieszczeń zabiegowych. Kontrole obejmowały również przestrzeganie stosowanych w Sanatorium procedur i instrukcji, także pod względem ich znajomości przez personel, sposób postępowania z bielizną, odpadami oraz oceną bezpieczeństwa personelu. W 2021 r. przeprowadzono cztery takie kontrole wewnętrzne.

(akta kontroli str. 550, 575-623, 624-627, 874-893)

Sanatorium utrzymywało czystość wykorzystując do tego celu zatrudnionych pracowników³⁶; usługi związane z praniem zostały natomiast zakupione w podmiocie zewnętrznym. Ocena jakości tej usługi dokonywana była protokolarnie. W 2020 r. zlecono wypranie 13 363 kg asortymentu³⁷ o wartości 43,0 tys. zł, natomiast w ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2021 r. zlecono do wyprania 5 559 kg asortymentu o wartości 19,7 tys. zł. Koce borowinowe³⁸ były przekazywane do prania po każdym turnusie, tj. co trzy tygodnie. Pościel w pokojach dla pacjentów wymieniana była raz na turnus lub częściej w przypadku zaistnienia takiej potrzeby. Kołdry i poduszki oddawane były do prania według potrzeb ich odświeżania, natomiast materace były ozonowane³⁹ oraz przecierane środkami dezynfekującymi.

Środki czystości były dostarczane przez firmy zewnętrzne wyłonione w drodze przetargu nieograniczonego. Dokonano badania zgodności zakupionych środków czystości ze specyfikacją i warunkami umowy na ich dostawę. Spośród 113 faktur zakupowych wybrano do analizy 21 (za okres 1.01.2020 – 30.09.2021). Wszystkie 201 pozycji zakupionych środków i sprzętu służącego do sprzątnia było zgodnych z wykazami zawartymi w umowach.

(akta kontroli str. 517-529, 624-665, 679-840)

³⁴ M. in. pomieszczenia znajdujące się na IV i VI piętrze zaplanowano do remontu w najbliższym możliwym czasie.

³⁵ Czwarta kontrola zewnętrzna dotyczyła realizacji zadań obronnych.

³⁶ W 2020 r. średnia liczba osób zatrudnionych przy utrzymaniu czystości wyniosła 16,25 etatu, a w trzech kwartałach 2021 r. – 15,67 etatu.

³⁷ W tym m.in. powłoki, powłoczki, prześcieradła, prześcieradła borowinowe, ręczniki, bieżniki, serwety i serwetki koce, poduszki, kołdry itp.

³⁸ Nie mające bezpośredniego kontaktu z ciałem pacjenta.

³⁹ Ozonowanie przeprowadzane było co dwa miesiące lub według potrzeb.

Łączna powierzchnia Sanatorium wynosiła 9 412,8 m², przy czym strefa ogólnodostępna i administracyjna – 7 450,8 m² a lecznicza – 1 962 m². Na utrzymanie czystości w 2020 r. wydatkowano 672,3 tys. zł, natomiast w 2021 r. (dziewięć miesięcy) – 559,4 tys. zł.

Dokonano badania czystości pomieszczeń⁴⁰ w Sanatorium, w wyniku czego stwierdzono, że pokoje zajmowane przez pacjentów były sprzątane na bieżąco. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

(akta kontroli str. 517-549, 574)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Sanatorium podejmowało skuteczne działania związane z zapewnieniem czystości oraz higienicznych warunków pobytu pacjentów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Zdrowia Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 10 grudnia 2021 r.

Jarosław Odachowski
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Agnieszka Mrozik
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Zdrowia
Dyrektor

Marek Stolarczyk
Dyrektor
Departament Zdrowia
z up.

.....
Paweł Korzeniowski
Wiceprezident

⁴⁰ Dokonano oględzin w 167 pomieszczeniach w budynku głównym oraz pomieszczeniach zakładu przyrodoleczniczego.

